

परिशिष्ट अ (विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण होणे अनिवार्य अभ्यासक्रम)

अ.क्र.	विभाग/सेवा	संवर्ग	अभ्यासक्रम
१.	प्रशासकीय सेवा	वरीष्ठ लिपिक/लिपिक टंकलेखक / ग्रंथपाल / सहायक ग्रंथपाल / लघु टंकलेखक /रोखपाल संवर्गाकरिता	A. अ) महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नागरी अधिनियम, १९६५ व त्याखालील नियम. आ) महाराष्ट्र सार्वजनिक अभिलेख अधिनियम, २००५ महाराष्ट्र शासकीय कामकाजात विलंब करणेस प्रतिबंध करण्याचा अधिनियम, २००५चे प्रकरण क्रमांक-३ ई) महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम. उ) केंद्रीय माहिती अधिकार अधिनियम-२००५. ऊ) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम-२०१५. ए) आग प्रतिबंधक व आपत्ती व्यवस्थापन कायदा, २००५ ऐ) घनकचरा (व्यवस्थापन व हाताळणी) नियम, २०१६ व जैववैद्यकीय कचरा व्यवस्थापन नियम, २०१६ (सुधारीत). क) महाराष्ट्र नगरपालिका निवडणुक नियम, १९६६. ख) महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्रे) झाडांचे संरक्षण व जतन अधिनियम, १९७५ व महाराष्ट्र वृक्ष संरक्षण आणि संवर्धन (सुधारित) नियम, ग) पर्यावरण (संरक्षण) अधिनियम, १९८६. घ) बांधकाम व पाडकाम कचरा व्यवस्थापन नियम, २०१६ च) महाराष्ट्र प्लास्टिक पिशव्यांचे (उत्पादन व उपयोग) नियम, २०१६. छ) घातक आणि इतर कचरा (व्यवस्थापन आणि सिमापलीकडील संचलन) दुरुस्तीचे नियम, २०१९ ज) नगरपरिषद मालमत्ता निधी, संविदा आणि दायीत्वे, कर आकारणी, महाराष्ट्र नगरपरिषद (स्थावर मालमत्ता हस्तांतरण नियम-१९८३ व सुधारणा नियम-२०१९) तसेच महाराष्ट्र नगरपालिका (एकत्रित मालमत्ता) नियम १९६९, नगररचना अधिनियम-१९६६. झ) मालमत्ता विद्वपीकरण प्रतिबंध कायदा, नगरपालिका फेरीवाला व्यवसायाचे (विनियमन) आदर्श उपविधी, २००९, ट) नगरपरिषद क्षेत्रासाठीच्या केंद्र व राज्य शासन राबवित असलेल्या विविध विकास योजना (जसे NULM, PMAY इत्यादी) ठ) केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळ (CPCB), महाराष्ट्र राज्य प्रदूषण नियंत्रण मंडळ (MPCB) कार्ये. ड) दुहेरी लेखा नोंद (Double entry)
			B १) त्याबरोबर अनुदाने, ई-गव्हर्नर्स व लेखासंहोता नियम-२०१३

			२). दिव्यांगासाठीच्या शासनाच्या सवलती व योजना. ३) समाज विकास व बाल कल्याण संबंधीच्या शासनाच्या योजना. ४) दुहेरी लेखा नोंद (Double entry)
2.	अग्निशमन सेवा	लिडींग फायरमन फायरमन, ड्रॉव्हर कम ऑपरेटर.	१. वरील A मधील अभ्यासक्रम अनिवार्य आहे. २. त्याचवेळी प्रथमोपचार पेटीतील साहित्य व भाजणे, अस्थिभंग, पुरामटणे, रक्तस्राव, जख्मा यांचेवर करावयाच्या प्रथमोपचाराची माहिती देणे. ३. वॉचरूममध्ये ठेवल्या जाणाऱ्या रेकॉर्डची माहिती. त्यासाठी वापरली जाणारी कार्यपद्धती नमूने व काल्पनिक संदेशावर वाचरूमच्या रेकॉर्डमध्ये नोंद करणे. ४. पदाच्या कर्तव्यांची माहिती असणे व ती कर्तव्य पार पाडण्यासाठी कराव्या लागणाऱ्या कामाबद्दलचा तपशील ड्रायव्हर ऑपरेटर पदाची कर्तव्य ५. शिस्तीचे व कर्तव्य पालनाचे अग्निशमन विभागातील महत्त्व व त्यांचे पालन न झाल्यास होणारे परिणाम. कर्तव्यपालन न झाल्यामुळे वा झाल्यामुळे आठवणीत राहिलेल्या एखाद्या प्रसंगाचे वर्णन. ६. सर्व प्रकारच्या अग्निशमन यंत्राची हाताळणीबाबत
३.	तांत्रिक सेवा	पंप ऑपरेटर/ जोडारी /वोजतंत्री	वरील A मधील अभ्यासक्रम अनिवार्य आहे. १. पंप ऑपरेटरची भूमिका, जबाबदाऱ्या, पाणी पुरवठा योजना, नियम उपकरणे, निकष व वापर इतर अनुषंगिक बाबींशी निगडित. २. पॅनेल बोर्ड, घटक, पॅनेल बोर्डची रचना, पॉवर फॅक्टरची सूधारणा, इलेक्ट्रीकल मोटर प्रकार, अंतर्गत रचना, माप मोजण्याचे साधन विविध प्रकारचे पंप आणि त्यांचा वापर, बोअरवेल, पाईप लाईनसाठी पाईप, जोडणी इ. ३. जलशुद्धीकरण केंद्रातील प्रक्रिया, ॲरिएशन, एरिएटरची रचना, कोअॅक्यूलेशन व फ्लॉक्यूलेशन, क्लोरीनेटर हाताळणे, देखभाल व दुरुस्ती प्रक्रिया, प्रकार, क्लोरीन वापर, सिस्टम, डोस, फायदे, हॅडलिंग ऑफ क्लोरीन सिलेडर्स अँड कंटनर्स क्लोरीनेशन रुम जबाबदारी, ४. क्लोरीनेशनसाठी वापराण्याचे पदार्थ /माहिती/पद्धत/ म्हणजे काय, त्यासंबंधीचे सर्व माहिती. ५. जलशुद्धीकरण केंद्रामधील मशीनरीचा देखभाल व निगा राखणे, उपयोग, कोणत्या प्रकारची मशीनरी जलशुद्धीकरण केंद्रामध्ये उपयोग आणली जाते प्रकार. ६. पाण्याचे नमूने व चाचणी संबंधीचे माहिती, रसायन मिश्रण काढण्याचे प्रमाण व पद्धती सर्व माहिती, पाणी शुद्ध करण्याची प्रक्रिया, ७. पाणी पुरवठा केंद्रात उद्भवणाऱ्या अडचणी व उपाय योजना, पाणी पुरवठा केंद्राचे परिरक्षण (मॅटेनेन्स) स्थापत्य तांत्रिक बाबी सर्व माहिती, ८. वाळूचे थर बदलण्याबाबत पुनर्रचना माहिती.

			१. प्रयोग शाळेतील काही चाचण्या पाण्याचे नमुने व चाचणी हेतू रॅपिक सॅड फिल्टरमधील सर्वसाधारण दोष, प्रेशन फिल्टर रचना, कार्यपद्धत बाबत माहिती. १०. शिघ्र गती गाळण्याचे देखभाल, परिचय, पाण्याच्या शुद्धीकरणाची प्रक्रिया, पद्धत फिल्ट्रेशन व इतर अनुषंगिक माहिती.
		तारतंत्र्य / वायरमन	वरील A मधील अभ्यासक्रम अनिवार्य आहे. १. राज्याचे नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा स्रोत (अपारंपरिक ऊर्जा स्रोत) यापासून वीज निर्मितीच्या पारेषण संलग्न प्रकल्पांसाठी एकत्रित धोरण - २०१५ मधल तरतूदी २. विद्युत विषयक नियम, सिध्दांत, सामग्री, इलेक्ट्रीस्ट्रेटिक्स, कॅपेसिटर प्रकार / कार्य/समुहीकरण आणि उपयोग, उपकरण विषयक माहिती, ऊर्जा मीटरची स्थापना आणि सीलींग संबंधीचे अभ्यास. ३. वीजेचे व्यवस्थापन, पारेषण आणि वितरण, उत्पादन विषयक माहिती. ४. सबस्टेशन उपकरणांसंबंधीत माहिती, महत्व उपयोग ५. डीसी मॅशिन, जनरेटरचा सिध्दांत, प्रकार, ट्रान्सफार्मर, एसी मोटार, स्टार्टर आणि अल्टरनेटर, ट्रान्सफार्मरचे कार्य, सिध्दांत उत्पादन व वर्गीकरण. ६. मोटर स्टार्टर्स- प्रकार, आवश्यकता, कार्य यासंबंधी ७. विविध विद्युत उपकरण , नियंत्रण , ८. घरचे, वाणिज्यिक व औद्योगिक वायरिंग सिस्टम, उपयोग, प्रकार ९. तार जोडणशी संबंधित तारेचे प्रकार, कंडक्टरचे गुण, सिध्दांत कार्य , नियंत्रण कक्ष, दोष व उपयोग तसेच वायरिंग संबंधीचे सर्व माहिती. १०. आयटीआय (औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेच्या अभ्यासक्रमाशी संबंधित)
		उद्यान पर्यवेक्षक	वरील A मधील अभ्यासक्रम अनिवार्य आहे. १. फलोत्पादनाची मूलभूत तत्वे, बागायती पिकांचे वनस्पतीशास्त्र, विश्लेषणात्मक रसायनशास्त्राची तत्वे , प्राथमिक वनस्पती बायोकेमिस्ट्री आणि जैवतंत्रज्ञान, २. पर्यावरण विज्ञान अन्न तंत्रज्ञानाची मूलभूत तत्वे, .. ३. वनस्पती प्रसार आणि रोपवाटीका व्यवस्थापन वनस्पती प्रजननाची तत्वे, ४. बागायती पिकांची वाढ आणि विकास, मातीची सुपीकता, आणि पोषक व्यवस्थापन, ५. फळाचे रोग, वृक्षारोपण, औषधी आणि सुगंधी पिके, वनस्पती पॅथॉलॉजीची मूलभूत तत्वे, ६. कीटकशास्त्राची मूलभूत तत्वे, ७. बागायती पिकांमध्ये पाणी व्यवस्थापन, बागायती पिकांवर नेमाटीक किटक आणि त्यांचे व्यवस्थापन, फॉर्म पॉवर आणि यंत्रसामग्री, फुलांच्या पिकांमध्ये तण व्यवस्थापन, मातीचे प्रकार, उष्णकटिबंधीय व उप उष्णकटिबंधीय फळ, भाजीपाला, ८. वनस्पती प्रजननची तत्वे, मातीची सुपीकता आणि पोषक व्यवस्थापन. ९. Floriculture, Landscaping, Tree plantation, Pathology, Pomology व किटक आणि त्याचे व्यवस्थापन तसेच इतर अनुषंगीक माहिती.
		गाळणीचालक / प्रयोगशाळा सहायक	वरील A मधील अभ्यासक्रम अनिवार्य आहे. १. जलशुद्धीकरण केव्हातील प्रक्रिया, ओरिएशन, एरिएटरची रचना, कोअॅग्यूलेशन व फ्लॉक्यूलेशन, क्लोरीनेटर हाताळणे, देखभाल व

		दुरुस्ती प्रक्रिया, प्रकार, क्लोरीन वापर, सिस्टम, डोस, फायदे, हँडलिंग ऑफ क्लोरीन सिलेडर्स अँड कंटेनर्स क्लोरीनेशन रुम जबाबदारी, २. क्लोरीनेशनसाठी वापराण्याचे पदार्थ / माहिती / पध्दत / म्हणजे काय, त्यासंबंधीचे सर्व माहिती. ३. जलशुध्दीकरण केंद्रामधील मशीनरीचा देखभाल व निगा राखणे, उपयोग, कोणत्या प्रकारची मशीनरी जलशुध्दीकरण केंद्रामध्ये उपयोग आणली जाते प्रकार. ४. पाण्याचे नमूने व चाचणी संबंधीचे माहिती, रसायण मिश्रण काढण्याचे प्रमाण व पध्दती सर्व माहिती, पाणी शुध्द करण्याची प्रक्रिया, ५. पाणी पुरवठा केद्रात उद्धवणाऱ्या अडचणी व उपाय योजना, पाणी पुरवठा केद्राचे परिरक्षण (मॅटेनेन्स) स्थापत्य तांत्रिक बाबी सर्व माहिती, ६. वाळूचे थर बदलण्याबाबत पुनर्रचना माहिती. ७. प्रयोग शाळेतील काही चाचण्या पाण्याचे नमूने व चाचणी हेतू रॅपिड सॅंड फिल्टरमधील सर्वसाधारण दोष, प्रेशर फिल्टर रचना, कार्यपध्दत बाबत माहिती, ८. शिघ्र गती गाळण्याचे देखभाल, परिचय, पाण्याच्या शुध्दीकरणाची प्रक्रिया, पध्दत फिल्ट्रेशन व इतर अनुषंगिक माहिती.
--	--	--